

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף צג

רב ששת מוכיח כשיטתו (= שמי שהיה בדרך רחוקה לא יכול לשלוח אחרים שיקריבו עבורו): רבי עקיבא אומר - נאמר "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לְכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לֵה", כפי שטמא יש ביכולתו לעשות פסח אלא שהתורה אסרה עליו כך מי שבדרך רחוקה יש ביכולתו לעשות פסח (= ע"י שליח) אלא שהתורה אסרה עליו.

רב נחמן דוחה: ר"ע לשיטתו שסובר שלא שוחטים על מי שנטמא בשרץ למרות שהוא יכול לטבול ולהיטהר היום ולאכול את הפסח בלילה, ולכן הוא לומד שאף מי שבדרך רחוקה לא שוחטים עליו, אבל אנו סוברים שכן שוחטים על מי שנטמא בשרץ, ולכן אנו לומדים שאף מי שבדרך רחוקה שוחטים עבורו.

תנו רבנן: בברייתא מובאת רשימה של מקרים שבהם עושים פסח שני, ביניהם מי שהיה בדרך רחוקה. הברייתא שואלת אם כן מדוע התורה כתבה רק את מי שהיה בדרך רחוקה? ומתרצת בכדי לפוטרו מכרת.

הגמרא מוכיחה מכאן כדעת רב נחמן, שהנמצא בדרך רחוקה ושולח שליח שיקריב עליו את הפסח 'הורצה' ואינו צריך להקריב פסח שני. שהרי התורה רק פטרה אותו מכרת, אבל הוא יכול להקריב אם ירצה (מה שאין כן שאר המקרים בברייתא שאינם יכולים להקריב כלל, ואין צורך לפוטרו מכרת).

אשה בשני מי מחייבא: בברייתא הנ"ל נמנות נשים בין אלו שעושים פסח שני, ואילו הגמרא מביאה ברייתא נוספת שבה אינן נמנות? הגמרא מתרצת שהברייתות חולקות במחלקות התנאים (לעיל צא): האם נשים חייבות בפסח שני.

חייב כרת: נחלקו הדעות בחיוב כרת למי שלא הקריב קרבן פסח בראשון או בשני:

לדעת רבי מי שאינו עושה פסח במזיד באחד משני המועדים (פסח ראשון/פסח שני) חייב כרת (כגון ששגג באחד והזיד בשני). לדעת רבי נתן רק המזיד בפסח ראשון חייב כרת. לדעת רבי חנניא בן עקביא רק המזיד בשני הפסחים חייב כרת.

(המשך בדף הבא ↓)

ואזדו לטעמייהו: רבי ורבי נתן, שנחלקו בגר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני - האם חייב בשני.

במאי קמיפלאגי: לדעת רבי פסח שני רגל בפני עצמו הוא. ולכן חייב עליו כרת אם לא הקריב בו. לדעת רבי נתן: פסח שני הוא רק תשלומין לראשון למי שלא הקריב בו, אבל הוא לא יכול לתקן את מי שכבר חייב כרת. ולכן רק המזיד בפסח ראשון חייב כרת, והמקריב בשני לא נפטר מכרת. לדעת רבי חנניא בן עקביא פסח שני תקנתא דראשון. ולכן רק המזיד גם בשני חייב.

ושלשתן מקרא אחד דרשו: בפסוק יש שלושה חלקים:

"והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה, וחדל לעשות הפסח – ונכרתה הנפש ההיא מעמיה,

כי קרבן ה' לא הקריב במועדו,

חטאו ישא האיש ההוא"

החלק הראשון של הפסוק: מדבר על מי שלא עשה קרבן פסח ראשון שחייב כרת. בחלק השני: נחלקו הדעות האם 'כי' מתפרש 'אם' או 'בגלל'. בחלק השלישי: נחלקו האם הוא המשך של החלק השני, או שהוא בא ללמד על מקרה אחר (מגדף) שחייב בו כרת כמו בפסח.

בנוסף נחלקו האם איסור 'מגדף' שנאמר בתורה הוא על 'מברך את השם' (בלשון סגי נהור), או על 'מזמר לעבודה זרה'. במגדף נאמר עונש כרת ('את השם הוא מגדף ונכרתה'), ובמברך את השם נאמר לשון נשיאת חטא ('איש איש כי יקלל אלוהיו ונשא חטאו'). אם מגדף הוא מברך את השם - הרי נאמר בו גם לשון נשיאת חטא וגם כרת, אבל אם הוא מזמר לעבודה זרה לא נאמר בו כרת.

לדעת רבי בחלק השני של הפסוק 'כי' מתפרש 'אם', כלומר ואם לא יעשה את פסח שני גם יתחייב כרת - כמובא בחלק השלישי (שהוא המשך לחלק השני) מ'חטאו ישא' הנלמד ממגדף, שלדעתו זה מברך את השם שעליו נאמר לשון נשיאת חטא ועונשו כרת. לדעת רבי נתן 'כי' מתפרש 'בגלל' שלא עשה את הראשון יתחייב כרת. והחלק השלישי (לשון נשיאת חטא) בא ללמד על 'מזמר לעבודה זרה' שעונשו כרת מכאן (מי שלא עשה פסח ראשון). לדעת רבי חנניא בן עקביא 'כי' מתפרש 'אם', וכלומר אם לא יעשה גם בשני יתחייב כרת. ואת החלק השלישי הוא לומד כרבי נתן כנ"ל.

(המשך בדף הבא ↓)

משנה: איזו היא דרך רחוקה? לדעת רבי עקיבא כמו המרחק שבין העיר מודיעים לירושלים. לדעת רבי אליעזר העומד ממפתן העזרה ולחוץ. רבי יוסי מביא ראיה לרבי אליעזר מהנקודה שעל האות ה' במילה 'רחוקה', הכתובה בתורה – נקודה זו באה למעט ולומר שהדרך באמת אינה רחוקה.

גמרא: עולא מחשב את המרחק בין מודיעים לעזרה שבירושלים כ-15 מיל. על פי שיטתו ב'דרך רחוקה' - מי שאינו יכול להגיע בזמן השחיטה. זמן השחיטה הוא מחצות ועד שקיעת החמה. כאשר נדע כמה מיל מהלך אדם מחצות ועד השקיעה – נוכל לדעת את המרחק בין מודיעים לעזרה.

אדם מהלך ביום 10 פרסאות. 4 א"מיל כל פרסה = 40 מיל. ידוע לנו שמעלות השחר עד הנץ וכן מהשקיעה עד צאת הכוכבים - מהלך אדם 5 מיל. נמצא בשאר היום מהלך 30. ומחצות ועד השקיעה 15.

גופא: הגמרא חוזרת לעצם הענין של 'דרך רחוקה', מביאה בזה מחלוקת בין עולא לרב יהודה, ומקשה סתירה בדעותיהם.

לדעת עולא דרך רחוקה - כל שאין יכול להיכנס בשעת שחיטה. מאידך לשיטתו, שוחטים וזורקים את הפסח על טמא שרץ שעוד לא טבל, מכיון שיכול לטבול. ואף על פי שאסור לו לאכול קודשים ביום, יהא מותר לו לאכול בערב. והרי הוא נמצא ב'דרך רחוקה' בזמן השחיטה כי אסור אז בקודשים?

לדעת רב יהודה דרך רחוקה - כל שאין יכול להיכנס בשעת אכילה שהיא כל הלילה (מדאורייתא). מאידך לשיטתו, לא שוחטים וזורקים את הפסח על טמא שרץ שעוד לא טבל. והרי הוא לא נמצא ב'דרך רחוקה' בזמן האכילה?

עולא מתרץ טמא אינו נפטר מהתורה בגלל הדרך, אלא בגלל הטומאה. רב יהודה מתרץ התורה דחתה את טמא שרץ במפורש (נלמד מטמא מת שחל שביעי שלו בערב פסח, הדומה לטמא שרץ).